

Luolakankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan 2. viranomaisneuvottelu

MUISTIO

Aika: 16.10.2025 klo 12.00–14.00

Paikka: Teams-yhteys

Osallistujat:

Minna Väyrynen	Kajaanin kaupunki	
Enja Kymäläinen	Kajaanin kaupunki	
Tarja Laatikainen	Kajaanin kaupunki	
Sirpa Lyytinen	Kainuun ELY-keskus	pj.
Saara Airaksinen	Metsähallitus, luontopalvelut	
Tomi Mäkipelto	Pohjan Voima Oy	poistui 13.03
Mira Talonen	Pohjan Voima Oy	poistui 13.03
Sami Merelä	Pohjan Voima Oy	poistui 13.03
Ismo Vendelin	AFRY Finland Oy	siht.

Poissa, tiedoksi:

Anne Siltavuori	Kajaanin kaupunki
Jouko Saastamoinen	Kainuun ELY-keskus
Kirjaamo	Luonnonvarakeskus

Asialista:

1. Neuvottelun avaus ja järjestäytyminen

Kainuun ELY-keskuksen Sirpa Lyytinen avasi neuvottelun. Todettiin, että kyseessä on alueidenkäyttölain sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukainen Luolakankaan tuulivoimapuiston osayleiskaavan 2. viranomaisneuvottelu (MRA 18§; AKL 66§, mom 2). Sirpa Lyytinen toimii puheenjohtajana, konsultti laatii muistion. Käytiin läpi esittäytymiskierros.

2. Asialistan hyväksyminen neuvottelun työjärjestykseksi

Hyväksyttiin asialista työjärjestykseksi. Todettiin, että kohdan 5. jälkeen hankkeesta vastaavan edustajia pyydetään poistumaan neuvottelusta.

3. Hankkeen tilanne

Ismo Vendelin AFRY:lta hankkeen esitteli ajantasaista tilannetta. Osayleiskaavan kaavaehdotusaineisto on ollut nähtävillä 28.5.-30.6.2025 ja ehdotuksesta on saatu palautteet. Saadun ehdotuspalautteen perusteella kaava-aineistoon on tarkoitus tehdä pieniä teknisiä tarkennuksia ja edetä hyväksymiskäsittelyyn loppuvuonna 2025. Viranomaisneuvottelussa on tarkoitus käsitellä saatujen palautteiden keskeisiä sisältöjä.

Tomi Mäkipelto totesi hankkeen olevan siinä mielessä poikkeuksellinen, että jos hanke ja kaavoitus etenevät suunnitellusti, voidaan Luolakankaan tuulivoimapuisto liittää suoraan alueen läpi jo kulkeviin voimajohtoihin johdonvarsiliityntänä, eikä olisi tarpeen rakentaa uusia voimajohtoja alueelta ulospäin. Näin myös aiheutuvat vaikutukset ympäristöön olisivat pienemmät kuin uusia voimajohtoja edellyttävällä hankkeella.

4. Kajaanin kaupungin puheenvuoro

Minna Väyrynen: Tunnistettu ehdotuspalautteen pohjalta pieniä teknisiä tarkennuksia. Kaupunki toivoo, että neuvottelussa voitaisiin lyhyesti keskustella muutamista lausunnoista nousseista palautteista. Kainuun ELY-keskuksen lausunnossa oli mainittu kaava-alueen läheltä uusi metsäpeurahavainto, josta ei ole kaupungille tullut tietoa. ELY on jälleen nostanut esille kaupungin selvityksessä tunnistetun ekologisen yhteyden sijoittumisen suhteessa hankealueeseen ja että yksi hankkeen voimala sijaitsee lähellä yhteyttä. On osoitettu, että yhteys edelleen toteutuisi hankkeen myötä, mutta tästä voitaisiin keskustella. Metsähallituksen lausunnossa oli tuotu esille uuden suojelualueen tarve alueelta. Tässä kaupungin näkökulmasta aiheita neuvotteluun.

5. Kaavaehdotuksesta saatu keskeinen palaute

Vendelin esitteli kaavaehdotuksesta saatuja palautteita. Ehdotuksesta annettiin 27 lausuntoa, joista 12:ssa ei ollut huomautettavaa tai jotka merkittiin tiedoksi ilman varsinaista vastinetta. Lisäksi saatiin 6 osallisten muistutusta. Saatu palaute on varsin vähäistä verrattuna muihin viimeaikaisiin tuulivoimaosayleiskaavoihin. Käytiin läpi keskeisiä palautteiden sisältöjä. Lausunnoissa luontoasioita koskien keskeisimpiä teemoja ovat olleet kaavaluonnoksen tapaan ekologiset yhteydet ja metsäpeura sekä maakotkan huomioiminen ja erityisesti kunta- ja maakuntarajat ylittävät yhteisvaikutukset useista suunnitteilla olevista hankkeista. Osallisten muistutuksissa korostuivat yleisötilaisuuksissa kuultujen kannanottojen tapaan suunnitteilla olevien hankkeiden suuri määrä sekä aiheutuvat yhteisvaikutukset.

Muista huomioitavista ja keskusteltavista asioista esille nostettiin:

- Tiikonpuron uusi muinaismuistokohde inventoitu 2025 – tarkistettava kohde oli alkukesällä 2025 tiedossa ja tarkistettiin Kainuun Museon ohjeistuksella. Merkintä muutetaan kaavakartalle Kainuun Museon kanssa etukäteen keskustellun mukaisesti.
- Metsähallitus on esittänyt lausunnossaan pienimuotoista, alueen eteläosiin sijoittuvaa Rimpisuon suojelumetsää kiinteistöllä 205-893-10-2 suojelualueeksi kaavakartalle.
- Kainuun ELY-keskus on tuonut lausunnossaan esille uuden yksittäisen metsäpeuran lajihavainnon Saaresmäentieltä.

Saara Airaksinen, Metsähallitus: Metsäpeurahavaintoa koskien olennaista on, mihin aikaan havainto on tehty – onko kyseessä vaellusaika vai jokin muu ajankohta? On eri asia, onko kyseessä emo ja vasa vai muita peurahavaintoja.

Todettiin, että havaintovideo on toimitettu ELY-keskukselle 17.6.2025, mutta jää epäselväksi, milloin varsinainen havainto on tehty ja mikä sen tarkempi sijainti on. Vendelin totesi, että kaavan erillisliitteenä 2025 laaditussa ekologisen verkoston ja metsäpeuran selvityksessä on otettu huomioon kattavasti käytössä olevat uusimmat aineistot, joita on ollut saatavilla, mm. MetsäpeuraLIFE:n tulokset.

Airaksinen: Luonnonvarakeskus on esittänyt suosituksena 5 kilometrin suojaetäisyyttä häiriövyöhykkeeksi Talaskankaan Natura-alueeseen, jossa metsäpeuraa säännönmukaisesti esiintyy. Luonnonvarakeskus on perustellut häiriövyöhykkeen määrittelyä verraten poroille tehtyjä seurantoja ja varovaisuusperiaatetta. Kiinnostaisi kuulla, miten kaupungin laajemmassa suunnittelussa on huomioitu laajempi kokonaisuus ja kaikki hankkeet lähialueelta, jotta metsäpeura tulee huomioiduksi.

Vendelin: Luonnonvarakeskuksen lausunnossa Luolakankaan kaavaehdotuksesta on todettu, että yksittäisenä hankealueena Luolakankaan tuulivoima-alue ei muodosta merkittävää uhkaa paikalliselle metsäpeurakannalle. Luonnonvarakeskus ei myöskään ole esittänyt kannanottoa, ettei Luolakangas olisi toteutettavissa metsäpeuralle aiheutuvien vaikutusten vuoksi. Suosituksena esitetty 5 kilometrin suojaetäisyys metsäpeuran käyttämiin ydinalueisiin ei perustu lakiin tai säädökseen, ja olisi säännönmukaisesti poissulkevana tekijänä Suomessa yleisesti erittäin laajoja alueita kattava rajoite.

Todettiin, ettei toistaiseksi ole kattavia pitkäaikaisseurantoja siitä, miten toiminnassa olevat tuulivoimalat vaikuttavat metsäpeuran käyttäytymiseen. Airaksinen totesi, että asiaa selvitetään parhaillaan usean vuoden mittaisessa WindLIFE-hankkeessa, jossa yhtenä laajana tutkitaan nimenomaan metsäpeuraan kohdistuvia vaikutuksia. Tuloksia joudutaan kuitenkin odottamaan vuosia. Lisäksi on käynnistymässä uusi LIFE-hanke metsäpeuraa koskien.

Lyytinen nosti saadusta palautteesta lisäksi esille aluetta käyttävien osallistahojen maininnat metson ja teeren soittamista. Miten kaavassa on huomioitu nämä asiat?

Vendelin: Huomioitu selvityksissä ja hankesuunnitelmassa sijoittamalla voimalat suomalaisten suositusten mukaisesti vähintään kilometrin päähän metson soidinpaikoista. Teeren osalta kaava-alueen merkittävin soidinpaikka on Korkeamäensuo, jonka keskiosat jäävät niin ikään yli kilometrin päähän lähimmästä voimalasta. Seudulla on yleisesti melko paljon kanalinnuille sopivaa elinympäristöä, eikä hankealue itsessään ole poikkeuksellisen merkittävää soidinaluetta.

Airaksinen: Onko tässä kaavassa esitetty kaavamääräyksenä voimalatornien alaosien maalaamista mustaksi kanalinutujen törmäysmäärien vähentämiseksi?

Vendelin: Tässä kaavassa ei ole. Menetelmä ei käsittääkseni ole vakiintunut käytännöksi. Sami Merelä: Joissain hankkeissa on tunnistettu, että jos alue on erityisen merkityksellinen kanalinutujen kannalta, voidaan huomioida alaosien maalaaminen kaavamääräyksissä. Ei kuitenkaan ole tullut kaikissa hankkeissa tavaksi, eikä Luolakankaan hankealuetta ole tunnistettu kanalinnuille erityisen tärkeänä alueena.

<Pohjan Voiman edustajat poistuivat neuvottelusta 13.03>

6. Viranomaisten puheenvuorot

Metsähallitus, luontopalvelut, Saara Airaksinen:

Lausunnossa esitettyjä asioita kerraten kommentoidaan maakotkaa ja metsäpeuraa. Yksistään Luolakankaan hankkeen vaikutukset maakotkalle eivät ole merkittäviä mutta ei merkityksellisiä. Mahdollista vaihtopesää on etsitty varsin huolellisesti. Tämänkin hankkeen vaikutusten arvioinnissa on huomioitava yhteisvaikutukset. Maakotka on Talaskankaan Natura-alueen keskeinen suojeluperuste, mikä tulee ottaa huomioon hankkeiden suunnittelussa. Luolakangas on

edellä muita lähialueen suunnitteilla olevia hankkeita ja maakotkan kannalta selvitysten perusteella hyvä hanke verrattuna joihinkin muihin hankkeisiin. Maakotkan kannalta hankkeiden kokonaisuus tulisi suunnitella kuitenkin hyvin huolellisesti.

Metsäpeuralle tulee jättää tarpeeksi tilaa hankkeiden yhteisvaikutuksilta. Viiden kilometrin ohjeellinen vyöhyke ei varmaankaan ole ohjeena tiukka, mutta tilaa tulisi jättää riittävästi, jotta laji voi menestyä alueella ja tuottaa vassoja. Tärkeää on, että itä-länsisuuntainen yhteys ja metsäpeurakantojen geenien sekoittuminen tulisi toteutumaan. Kaupungilla on haastava työ hankkeiden kokonaisuuden suunnitteluun.

Lyytinen: Yhteisvaikutusten hallitseminen on varmasti hankala kokonaisuus. Kaupunki on toki pyrkinyt tuulivoimaohjelmassaan ja selvityksissään ohjaamaan kokonaisuutta. Kokonaisuuden ohjaaminen on varmaankin vaikeaa.

Väyrynen, Kymäläinen ja Laatikainen: Tiedostamme kokonaisuuden hallinnan haasteellisuuden. On pyritty ohjaamaan mm. tuulivoimaohjelmalla ja ekologisen verkoston selvityksellä, ja otetaan lausunnot kaikista hankkeista vastaan juuri asian huomioimiseksi. Kaivataan myös asiantuntijaviranomaisilta ohjeistusta ja lausuntoja hankkeista, miten hankkeet huomioidaan, onko jokin hanke tai voimalamäärä ratkaiseva ja aiheutuuko jossain vaiheessa kyllästymispiste. Mikä on riittävä tiedon määrä, jolloin voidaan sanoa, että kaikki tarvittava tieto hankkeiden ohjaamiseksi on käytössä? Ei voida myöskään jäädä odottamaan aina uutta ja päivittyvää tietoa.

Lyytinen: Ongelmalliseksi muodostuu, millä hankkeella voidaan reagoida ja sopeutua tilanteeseen niin, että merkittävät vaikutukset eivät ylitä. Hankkeissa tutkitaan maksimivaikutuksia, ja tulee ottaa huomioon varovaisuusperiaate. Selvityksistä haetaan tiedot, jotka ohjaavat suunnittelua ja päätöksentekoa.

Airaksinen: Käydäänkö kaupungissa keskustelua siitä, että Luolakankaan hankkeen toteuttamisen jälkeen voitaisiin rajoittaa muita hankkeita haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi? Onko kaupungilla mahdollista todeta, että jokin hankkeista ei ole toteuttamiskelpoinen?

Kymäläinen: Tätä on pohdittu. Hankkeiden kehityksessä ja selvityksissä saatava tieto melko pitkälle suunnittelussa vietyä kaivataan, jotta voidaan todeta, onko hankkeen toteuttamiselle erityisiä esteitä vai onko hanke toteuttamiskelpoinen. Täydentyvän tiedon määrä vaikuttaa todella paljon. On pyritty omien selvitysten perusteella määrittelemään alueita, joille hankkeet soveltuvat ja mille eivät.

Lyytinen: Viranomaisten lausunnoissa oli todettu, että yksittäisenä hankkeena Luolakangas ei aiheuta merkittäviä vaikutuksia, mutta hankkeiden yhteisvaikutusten kautta vaikutukset voivat olla merkittäviä.

Kainuun ELY-keskus, Sirpa Lyytinen, alueidenkäyttö

Rimpisuon suojelumetsää koskien: SL-merkinnät ovat jo toteutuneita tai luonnonsuojeluohjelman mukaisia. S-merkinnät ovat sisällöltään hieman toisenlaisia. S-merkintä voisi olla tässä soveltuvampi kuin SL-merkintä. Toinen tapa voisi olla luo-merkintä osoittamaan huomioitavia luonnonarvoja. Kaupungin tuulivoimaohjelmassa oli kuitenkin esitetty 500 metrin suoja-alueita suojelualueesta lähimpiin voimaloihin, onko tutkittu, toteutuisiko tämä etäisyys? ELY:n näkemyksenä kyseessä ei olisi kaavakartalla pelkästään tekninen täydennys.

Airaksinen: On esitetty tällaisille vastaaville usein SL-merkintää. Suojeluun varatut alueet lasketaan Suomessa suojelualueiksi määriteltäviksi alueiksi. Vaikka ei olekaan tästä päätöstä.

Väyrynen: Tuulivoimaohjelmassa on viitattu suojaetäisyyksien osalta varsinaisiin virallisiin suojelu- ja suojeluohjelma-alueisiin. Voimalapaikkoja voidaan kaavan mukaisesti vielä tv-alueen sisällä hieman tarkistaa.

Kymäläinen: Kyseessä on valtion tuleva suojelumetsä, kaavamääräysoppaan mukaisesti kaavamääräys voisi olla näin ollen S-merkintä. Aluetta on nyt ehdotettu suojelualueeksi, milloin tämä olisi mahdollisesti virallinen suojelualue?

Airaksinen: Voi mennä vuosia. Riippuu täysin ympäristöministeriöstä, miten asiaa edistetään.

Lyytinen: Kaupunki pohti, vaikuttaisiko tällainen merkintä mahdollisesti kaavaehdotuksen uudelleen asettamiseen. Jos alue merkintöineen tulisi kaavaan, ei välttämättä edellyttäisi kaavan uudelleen nähtäville asettamista, vaan voisi riittää, jos kuultaisiin kyseisen alueen rajanaapurit. Todettiin, että kiinteistöllä on kaksi rajanaapuria, joita kuuleminen koskisi.

Kainuun ympäristöterveyspalvelut oli esittänyt huomioita voimaloiden purkamisvaiheeseen. Muistuttaisin, että kaupungilla on mahdollisuus rakentamislain 55§ mukaisesti edellyttää kaavamääräyksissä purkamista koskevia asioita.

Lyytinen: ELY-keskuksen lausunnossa oli mainittu vesistöihin liittyen eroosioherkistä alueista. Haluttiin muistuttaa toteuttamisvaiheessa usein esille nousseesta hienoainesten kulkeutumisesta. Kaupungille harkittavaksi, onko syytä lisätä rakentamisaikaista toteuttamista ohjaavana asiana yleismääräystä kaavaan.

Kaavaselostuksessa olisi hyvä ottaa kantaa, mitä tarkoitetaan tuulivoimaloiden tv-alueen sisälle jäävillä rakenteilla. Kuuluvatko esimerkiksi harukset ja niiden betonit näihin rakenteisiin.

Kannattaa tarkistaa, edellyttääkö Ympäristöministeriön Katja-asetus yhdystielle kaavakartalla tieviivan lisäksi esimerkiksi yt-merkintää osoittamaan tien luokitusta.

Vendelin: Hankkeen näkökulmasta ja kaavan hyväksyttävyyden kannalta olennaista on selvitysten riittävyys ja lainmukaisuus. Näkemyksemme mukaan nämä seikat täyttyvät.

Lyytinen: Lainmukaisuuden kannalta on syytä aina tarkistaa alueidenkäyttölain 39§:n mukaiset seikat. Yhteisvaikutukset tulee aina selvittää, ja tässä on lähialueen hankkeiden kanssa syntyvät yhteisvaikutukset selvitetty.

Kajaanin kaavahankkeiden ohjaamiseksi kaupungin omassa ekologisen verkoston selvityksessä on verkostoa koskien annettu tiettyjä kilometrimääräisiä vyöhykkeiden leveyksiä ja etäisyyksiä. Kannattaako kaupungin ekologisen verkoston selvitykseen pohjautuen käyttää eksakteja kilometrimääriä vai olisiko syytä käyttää etäisyysvaatimuksissa joustoa? Rohkaisen käyttämään etäisyyksien suhteen harkinnanvaraa tiukkojen kilometrimäärien sijaan.

Airaksinen: Tuulivoimaloiden tyven maalaamisen lisäksi kanaintujen törmäämistä vähentää, mikäli voimalat eivät ole haruksellisia.

Vendelin: Päätöstä voimalatyypistä ei voida tehdä vielä tässä vaiheessa hankesuunnittelua, eli kaavoituksen aikana. Voimalatyypin valinta tarkentuu suunnitelman edetessä riippuen myös hankkeen toteuttamisajankohdasta.

7. Muut asiat

Ei ollut.

8. Jatkotoimenpiteet

Kymäläinen: Luonto-asioihin olisi toivottu nimenomaan ELY-keskuksen luonnonsuojeluasiantuntijan panosta neuvottelussa. Olisi toivottavaa, että ELY-keskus olisi näistä asioista vielä neuvottelun jälkeen kaupunkiin yhteydessä, jotta saadaan vastauksia keskeisiin asioihin.

Todettiin, että mahdollista S-aluetta koskien on hyvä ottaa pohdintaan, voitaisiinko asia ratkaista ELY:n esittämällä tavalla naapurikuulemisella. Viivästyttää hieman suunniteltua aikataulua, mutta voisi olla hyvä tapa ratkaista asia ilman että koko kaavaehdotusta asetettaisiin uudelleen nähtäville vain tämän muutoksen takia.

9. Neuvottelun päättäminen

Päätettiin neuvottelu klo 14.00.